

УДК 355.098:27-722.53]-021.475.4-021.161

DOI: <https://doi.org/10.52761/3041-1777.2024.19.2.3>

МІЙ ДОСВІД ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНА: ВИКЛИКИ, ТРУДНОЩІ, ДОСЯГНЕННЯ

ПАСІЧНИК-РАК Василь

доктор східних церковних наук

Парафія св. апостола Луки УГКЦ м. Івано-Франківська

вул. Медична, 3Б, м. Івано-Франківськ, 76018, Україна

e-mail: interedscience@gmail.com

Бібліографічний опис статті: Пасічник-Рак В. (2024). Мій досвід військового капелана: виклики, труднощі, досягнення. *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія*, 19(2), 32–38. <https://doi.org/10.52761/3041-1777.2024.19.2.3>

Мій досвід військового капелана – від початку повномасштабної війни в Україні. 26 лютого 2022 р. я зателефонував до Митрополита Володимира Війтишина та висловив, що особисто хочу щось робити більше для війська, а навіть, стати військовим капеланом. Це при тому, що обіймаю інші обов'язки. Владика пообіцяв, що відповість. Через тиждень у четвер 1 березня я був в Єпархіальному управлінні. Владика розказав, що в нього був військовий комісар. Справді на контакт вийшов заступник начальника Івано-Франківського обласного ТЦК та СП по роботі з особовим складом. Декрет на призначення капеланом військової частини А7091 та Івано-Франківського міського ТЦК та СП виданий 18 березня 2022 р.

Частина формували на базі ліцею ім. Гурика (23 школа). Я був щасливий, коли серед числа хлопців зустрів моїх парафіян Андрія Свідрака, Якова Федоришина та інших знайомих. Директор школи Микола Василик та його заступник Володимир Чижик усіляко сприяли. Ми обладнали все необхідне для церковної служби. Було домовлено проводити служіння по неділях о 6.00 ранку. Для допомоги у Сповіді дирекція попросила священників сусіднього храму Різдва Христового. Серед тижня у середу о 21.00 год. я проводив додаткові служби – Акафісти, Хресна дорога. Мали місце спілкування, довгі розмови (див. фото 1 – в актовому залі після проведеної Хресної Дороги).

Скажу окремо про рішення стати військовим капеланом. Це був справжній виклик! Підсилив його загальний страх та приклад, коли призовні пункти були переповнені. На гадку чомусь прийшли образи з книжки о. І. Говери про Літургію в підпільній Церкві, як примушували священників до участі в Львівському псевдособорі 1946 р. та до підпорядкування РПЦ¹. Я подумав, що

¹ І. Говера, Літургійне життя священників в Українській Греко-Католицькій Церкві: Українська Греко-Католицька Церква в період підпілля (1946-1989). – Львів: Свічадо, 2019. – 400 с.

краще піти вовку в зуби, з гідністю померти, аніж наражати себе на ненависне приниження від москалів.

У середу 13 квітня перед Квітною неділею я вже благословив воїнів в дорогу на Схід. Під час відправки хлопців чомусь виразно запам'ятав батька о. Р. Федчика, який доставив частині бус VW T3, придбаний за кошти, які син зібрав в Америці (див. фото 2 – проводи воїнів зі 'школи').

Від самого початку для допомоги військовим я почав звертатися до наших священиків закордоном. Допомога була різна відповідно до потреб військових та можливостей: спальні мішки, каримати, тактичні рукавиці, уніформа, наколінники, турнікети, каски, бронежилети, шоломи, термобілизна, електрогенератори. З продуктів найбільше питали розігрівачі супи та гарніри.

Архієпархія теж не відмовляла продуктами. Радий, що майже відразу зумів у своєму храмі Трьох Святителів обладнати центр виготовлення маскувальних сіток. Нашими скромними силами ми виготовили до п'ятдесяти різних маскувальних сіток Залучені були всі - старші, молодь та діти (див. фото 3 – сітки для нашого воїна Я. Федоришина).

По звіту від 20 лютого 2023 я зробив підрахунок речової допомоги, яка пройшла через мої руки на користь частини. Вийшла гарна сума. Далі я перестав рахувати. Для чого? Коли хлопці гинуть, втрачають здоров'я. На початку хотілося знати результати для себе та для випадку, коли хто буде сумніватися чи потрібний капелан серед військових. Одним словом, як капелан я старався і військовим щодо мене в певній мірі пощастило.

Далі почалися поїздки на Схід. Всіх разом до цього моменту було вісім. Загально пригадаю коли і куди саме. Це певний досвід зі своїми викликами та труднощами. Перші дві відбув я разом з екіпажами гуманітарної допомоги від Івано-Франківської міської ради: 20-23 квітня 2022 - до м. Житомир, м. Красноград, с. Любівка, м. Лозова Харківської обл. 18-21 травня 2022 – НТП «Десна» Чернігівської обл., м. Полтава, м. Лозова, позиції біля с. Іванівка (див. фото 4 – св. Миколай на ящику з-під БК). Під час стоянки в м. Лозова воїни запропонували сфотографуватися в повному військовому камуфляжі в бронежилеті та в касці. Я довго не думав. На плече дулом вниз звисили автомат. Фото вийшло *бомбезне*, в темних окулярах та з панамою на голові. На фоні автозаправки. Повернувшись додому, разом з іншими фото помістив до свого фейсбук-профілю. Але буквально наступного дня засумнівався: не знати хто як зреагує, краще нікого не спокушати. І видалив. Забув. Через тижнів два заходжу до духовного начальства, а воно відразу до очей: ти то, ти се, як, чому? Зі Львова дзвонили, священик на публіку зі зброєю в руках! Як у воду дивився. Відповідаю, мовляв даруйте, помилку усвідомив сам, виправив, не помиляється той, хто нічого не робить. Отакий казус, що не засмучує, а навпаки, бадьорить. Пригадую як хлопці раділи фотографуючи їхнього *крутого* отця. Тішилися, і я ся тішив. Тим був радий, щоби навіть в такий спосіб стати всім для всіх, якось підтримати на душі тих, життя та здоров'ю яких обивателі глибокого тилу та наші молільники мають в усьому завдячувати.

Поділюся наступним. Я ніколи перед тим зблизька не бачив такого прекрасного родючого чорнозему як на сході України. Я був шокований! Ми трішки заблукали і поїхали напівпольовими дорогами. З вікна буса земля і без сонця виблискувала як масло. На початок повномасштабної то були зорані, засіяні поля, яким, враження, кінця краю нема. Цілі області найкращої у світі орної землі! Тоді я зрозумів, що земля - найбільше українське багатство, унікальний ресурс. Прийшло також певне усвідомлення психотипів українців. Повинна бути різниця між затиснутим ландшафтами гір та горбів характером галичан (ніби тут ми найкращі, а тут найбідніші) та широкою, щирою вдачею так званих *східняків*. Ми різні. Це прекрасно, значить не все втрачено, можемо навзаєм збагачувати одне одного.

Далі я вирішив їздити сам. Третя поїздка була з 30 липня по 3 серпня 2022 на позиції біля с. Мечибилів Лозівського р-ну Харківської обл. Тоді 2 серпня на пророка Іллі по нас стався *прильот* касетними ракетами. Дякувати Богу, не дотягнули (див. фото 5 – касетна ракета на полі поруч позицій). Того самого дня після обіду я посвятив споруджений нашими воїнами хрест в с. Червона Поляна. Виготовив військовий Василь Верхоляк з іншими своїми колегами. Прекрасна робота! (див. фото 6 – хрест в Червоній Полянці). Хлопці розказували, як під час прильотів ховалися під хрестом. Від подібної розповіді мені кров стигла в жилах. Воїни з радістю показували мені відео як вони самі на Святої Трійці відкривали того хреста. Під обстрілом касетних. Староста села Неля запросила, щоби я приїхав на Спаса посвятити фрукти.

Так і сталося, четверта моя самостійна експедиція пройшла незабаром 18-22 серпня. Ранком о 10.00 надворі під тим хрестом почали Службу, опісля – посвята першоплодів. Я молився, щоби ворог не вирахував і не було прильоту. З людей, на певне моє засмучення, мало хто прийшов. Та що запросила, староста, теж *мотала кола*, була на сторожі чи раптом що не прилетить. Хто не боявся, це військові, які прибули з різних позицій. Потребували священика, богослужби. Сповідалися, причащалися.

До п'ятої поїздки 13-18 жовтня 2022 приєднався о. В. Дурда, священик емерит, в час АТО був капеланом у Львівській 80-ці. Тоді ми привезли дві *боржуйки* та різного роду продукти й речі. Службу відправили на Покрову о 10.00. Привітали хлопців зі святом захисника. Молільників було дуже мало, тому що того ранку прийшов наказ на передислокацію. Як зараз перед очима командир одного із взводів, якому я передавав *боржуйку* та речі. Сам з Бучі, прекрасна людина. Через два-три тижні покінчив із життям. Кажуть, на основі сімейного розлучення. Зранена автоагресивна психіка, що в людей зі зброєю в руках може дуже швидко обернутися в трагедію.

Шоста поїздка пройшла з 29 грудня 2022 р. по 2 січня 2023 р., щоби хлопцям трішки розвіяти час переходу з одного на другий рік. Військова частина опинилися тоді в Золочівському р-н., Харківської обл. 31 грудня мене визначили благословити позиції на самому кордоні з Росією сіл Івашки, Басове, Одноробівка. В бронжилеті та касці довелось побігати, місцями ворог за якихось 150-200 м. Заступник командира з МПЗ вітав з 'наступаючим', а я

роздавав медальйончики, посвячені Блаженішим Святославом. З одного боку – образ Матері Божої із Зарваниці, з другого – архистратиг Михаїл. Хлопці були щасливі! (див. фото 7 – медальйони на руках).

Службу відправили 1 січня. Приміщення в підвалі, прибране та доволі чисте. З метою безпеки наказали залишати авта на різній віддалі від одного кілометра. Телефони мали бути вимкнені.

Сьома поїздка 2-6 червня 2023 на П'ятедесятницю в м. Лиман, Донецької обл. Служба відбулася в одному з обійсть. Хлопці розказували, що ця хата мабуть вціліла тому, бо тут жили особливо віруючі люди. На східній стіні показали молитовний куточок з ікон, лампада. На тому самому місці молився я також під час восьмої поїздки 24-29 вересня. 27 вересня я відправив службу Воздвиження відправив за старим календарем. А хлопцям яка різниця? Головне - святковий настрій (фото 8 – під час Літургії).

Тепер про загальний стан військового капеланства в Архієпархії. На даний момент маємо п'ять штатних капеланів – о. Р. Кострабій, о. В. Кузьмин, о. В. Духович, о. Р. Проців, о. Р. Винничук. Усі вони працюють тут на місці в глибокому тилу. На східні позиції виїжджають капелани-волонтери. Їх ще менше. Це ще о. В. Олійник та о. В. Петрів. Останній прибув на початку повномасштабної з Філядельфії (США), щоби стати капеланом. В кінцевому результаті до військового штату його не зарахували через надто високий вік. Протягом пів року від початку повномасштабної військовим капеланом при 102-ій ТРО був о. В. Підлуський. Є ще декілька таких собі капеланів-емеритів, які в той чи інший спосіб долучаються до загальної справи. Головним військовим капеланом із періоду АТО залишається о. Р. Залеський.

Деякі скептики запитують: що дало мені оте військово капеланство? Цікаве питання, правда? Ще цінніше, коли звучить з уст осіб *поважних...* Неймовірні відчуття! Даруйте, залишається за питання подякувати, бо певний сенс все-таки має. Відповідь моя одна – досвід. Окреслюючи ближче, це відкритість, витривалість, мужність, спокій, людяність, обережність, терпеливість, радість, дружба, єдність, милосердя, любов. Щось цінніше за це?

В якості капелана, я мав нагоду ділитися досвідом в громадах УГКЦ закордоном. По-перше, треба було людям подякувати, підтримати отців, які так багато стараються для перемоги. Це потрібно. По-друге, треба було відповісти на певні запитання. Зовсім недавно в середовищі жінок-заробітчанок доповідач нарешті дістав інсайт від слів комбата В. Римарчука, які той доносив мені ще у серпні 2022 р. Тоді він чітко мені сказав: «Не везіть сюди продуктів! Їсти є що. Це все людські гроші. Фронт не може того всього прийняти. Мені треба, щоби хлопці були швидкими, мобільними, а не возилися з банками та макаронами. Коли буде обстріл, чи що інше, більша половина з того пропаде. Перекажіть це всім!» І справді, як я побачив закордоном, люди у певній мірі вичерпались, зневірилися, бо мовляв багато з їхнього крадуть, пропадає. Перепитую – та ж з власної ініціативи скуповували, організовувалися. Та справа мабуть в іншому. Волонтерство - це спонтанний хаотичний рух. Армія при всіх своїх проблемах (бо там такі самі українці) - це структурований та організований процес. Кухня

в першу чергу. Ми ж хочемо 'загодувати' воїнів так як ми це уявляємо - солодощами, вареннями... Кому це потрібно? Але мало хто хотів на це зважати. Звичайно, велика вдячність за всі величезні зусилля, за глибоку єдність. Але, знову ж таки, нащо? Це марна витрата ресурсів. Коли ж насправді стають потрібними кошти на речі тактичного та бойового характеру, то натомість вже не має ні бажання, ні можливостей, приходить зневіра, опускаються руки. Автентичний інстинкт та часто сліпа любов, хто може це стримати, коли розум вражений картинами все нових жертв та втрат? Командир був правий.

Я би ще міг більше розповісти про організацію богослужб та душпастирства. Узагальнюючи, скажу: є певні особливості, зачасту важливі.

Що найбільше страхало – руїни, руїни. Хто і як це буде відновлювати? (див. фото 9-12 - руїни). Але спочатку треба думати і постійно працювати для нашої перемоги. Господи Боже, допоможи, на Твою силу й допомогу вся надія.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Говера І., Літургійне життя священиків в Українській Греко-Католицькій Церкві: Українська Греко-Католицька Церква в період підпілля (1946-1989). – Львів: Свічадо, 2019. – 400 с.
2. Департамент військового капеланства Патріаршої курії УГКЦ, Компас військового капелана. – 2021. – 48 с.

REFERENCES

1. Hovera I., Liturhiine zhyttia sviashchenykyv v Ukrainskii Hreko-Katolytskii Tserkvi: Ukrainська Hreko-Katolytska Tserkva v period pidpillia (1946-1989). – Lviv: Svichado, 2019. – 400 s.
2. Departament viiskovoho kapelanstva Patriarshoi kurii UHKЦs, Kompas viiskovoho kapelana. – 2021. – 48 s.

*Стаття надійшла до редакції 01.12.2023 р.
Стаття рекомендована до друку 17.12.2023 р.*

